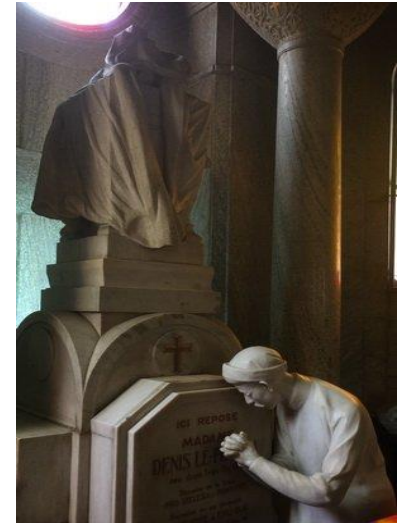

Chuyện Tình Sau Ngôi Mộ Cổ

9 giờ sáng, nhà thờ Hạnh Thông Tây trên đường Quang Trung (Phường 11, Gò Vấp, TP.HCM) vắng vẻ. Bên trong thánh đường, một vài người thợ sửa sang lại những chỗ hư hỏng. Một vị nữ tu quét dọn bụi trên bàn thờ. Lác đác vài tín đồ vào cầu nguyện...

Hai pho tượng, vợ trước mộ chồng và chồng trước mộ vợ

Hai bên hông thánh đường nhà thờ Hạnh Thông Tây nổi bật lên trước mắt mọi người những pho tượng đầy giá trị nghệ thuật và vô cùng sống động. Từ ngoài vào, phía bên trái là bức tượng người phụ nữ quý trên gối, hai tay cầm 2 bó hoa huệ ôm choàng lấy tấm bia mộ. Đầu bà để trần, tóc búi cao, đầu hơi chéch hướng vào ngôi mộ phía sau. Chiếc áo dài trên người bà bình dị. Trên cổ bà đeo sợi dây chuyền có mặt ngọc, dưới chân mang dép mũi hài...

Thì thầm bên vợ

Tượng trông như người thật khiến tôi ngỡ ngàng. "Anh có biết pho tượng này là ai không?". Tôi quay người nhìn lại, đó là một cụ già. Cụ cho biết, người phụ nữ ôm tấm bia là bà Trần Thị Thơ. Bà Thơ là vợ ông Lê Phát An - người nằm trong ngôi mộ phía sau. Từ đây nhìn thẳng sang phía đối diện, một người đàn ông đầu đội khăn đóng, mặc áo dài quỳ trên gối. Trước gối quý có đặt bó hoa. Ông có ria mép và đôi mày rậm. Hai bàn tay ông không chắp lại mà lại đan vào nhau. Nét mặt ông thành kính, đôi mắt nhìn vào tấm bia như muốn thì thầm trò chuyện.

Người đàn ông ấy là ông Lê Phát An và người trong nắm mộ chính là vợ ông, bà Trần Thị Thơ. Cả hai pho tượng đều được làm bằng đá cẩm thạch trắng và mộ bằng đá hoa cương. Tác giả của 2 ngôi mộ và 2 pho tượng này là hai nhà kiến trúc và điêu khắc nổi tiếng người Pháp là A.Contenay và Paul Ducuing. Hai ông đã thể hiện đầy đủ nét đặc trưng miền Nam qua chân dung của ông bà Lê Phát An.

Âu yếm bên mộ chồng

Hai pho tượng, vợ trước mộ chồng và chồng trước mộ vợ đã nói lên tình cảm của 2 người lúc sinh thời. Trước mộ ông Lê Phát An có tượng bà mặc áo dài quỳ gối dâng bó hoa và cầu nguyện cho ông. Bên mộ bà Trần Thị Thơ thì có tượng của ông mặc áo dài quỳ phục dâng bó hoa và cầu nguyện cho bà. Với nét tạc tượng điêu luyện, hai pho tượng nhìn vào rất sống động và toát lên được những tình cảm mà người thực hiện muốn phục dựng. Qua những dòng chữ khắc trên bia mộ chúng ta có thể nhầm tính ra ông hơn bà 4 tuổi nhưng lại mất sau bà đến 14 năm.

Gả cháu gái cho vua

Sinh ra trong gia đình giàu có nhất Đông Dương, ông Lê Phát An (1868-1946) là một phú hộ nổi tiếng thập niên 1930-1940 ở miền Nam. Cha ông là Lê Phát Đạt, còn gọi là Huyện Sĩ, là người đứng đầu của 4 người giàu nhất trong câu "Nhất Sĩ, Nhì Phương, Tam Xường, Tứ Bưởi". Ông Huyện Sĩ có cách giáo dục con cái rất nghiêm. Những người con của ông dù trai hay gái đều là những người thông minh, hiểu biết và biết phát huy tiềm lực kinh tế của gia đình.

Ông Lê Phát An từng được gia đình cho du học bên Pháp. Sau khi về nước, ông đã cùng vợ chồng người em là Lê Thị Bích lên Đà Lạt mở đồn điền trồng trà và cà phê. Người em này có một cô con gái vừa xinh đẹp vừa giỏi giang. Theo nhiều tài liệu còn ghi lại, trong thời gian ở Đà Lạt, ông nhận được giấy mời của Đốc lý thành phố Đà Lạt là ông Darle. Darle mời ông An và cô cháu gái xinh đẹp đến dự dạ tiệc ở khách sạn Palace. Đặc biệt trong buổi dạ tiệc này có vua Bảo Đại tham dự. Cháu gái ông - Nguyễn Hữu Thị Lan - không muốn dự

nhưng được ông thuyết phục cũng đã miễn cưỡng đồng ý đến. Cô trang điểm nhẹ và mặc chiếc áo bình thường bằng lụa đen đến dự tiệc. Nhờ được học qua các lễ nghi, cô Lan đã đến trước mặt hoàng thượng và hành lễ. Vua chào lại. Cũng vừa lúc ấy điệu nhạc tango vang lên. Vua mời cô cùng nhảy. Mối quan hệ bắt đầu nảy nở từ đó cho đến năm 1934, Nguyễn Hữu Thị Lan trở thành Hoàng hậu Nam Phương.

Nhà thờ Hạnh Thông Tây, Gò Vấp

Ngày cưới - cậu của hoàng hậu - ông An đã gửi đến cháu món quà mừng một triệu đồng bạc Đông Dương. Số tiền này tương đương với 20.000 lượng vàng. Sau đó, Vua Bảo Đại đã phong tước An Định Vương cho ông Lê Phát An, tước hiệu cao quý nhất của triều đình và chỉ phong cho một người duy nhất ở miền Nam thuộc hàng dân dã. Tuy có tước hiệu của triều đình nhưng ông An vẫn là một điền chủ. Ông

được cha giao cho cai quản một khu đất rộng lớn ngày nay thuộc quận Gò Vấp, TP.HCM. Nhờ biết làm ăn, ông đã đưa vùng đất này phát triển đến mức cực thịnh. Những việc làm của ông luôn được người dân đồng tình và ủng hộ. Vì là người có tước hiệu cao nhất trong triều đình, ông gặp nhiều thuận lợi trong việc thực hiện các chính sách đổi mới nhằm đưa mức sống của người dân lên cao.

Năm 1921, ông bỏ tiền ra thuê nhà thầu Baader và nhà thầu Lamorte xây dựng nhà thờ Hạnh Thông Tây trong 3 năm mới hoàn thành. Ngày 18/1/1932 bà Trần Thị Thơ mất. 14 năm sau, ngày 17/9/1946, ông Lê Phát An qua đời. Để ghi lại công ơn của đôi vợ chồng trong việc xây dựng ngôi nhà thờ, ông bà được an táng ngay bên trong thánh đường với những pho tượng tuyệt đẹp...